

Elinkeinojärjestöjen kannanotto vesienhoitosuunnitelmiin

Vesienhoitosuunnitelmat olivat lausuntokierroksella ja nyt käynnissä on suunnitelmien viimeistely. Me allekirjoittaneet haluamme vielä korostaa muutamaa elinkeinoelämälle tärkeää perusasiaa, jotka tulee ottaa huomioon suunnitelmien viimeistelyssä, toimeenpanossa ja tulevien vesienhoitokausien valmistelussa.

Kun Suomessa v. 2004 säädettiin laki vesienhoidon järjestämisestä vesipuitedirektiivin täytäntöön panemiseksi, korostettiin vesienhoidon suunnitelmallista luonnetta eikä vesienhoidon ympäristötavoitteiden katsottu sitovan hankkeiden lupaharkintaa. Myöhemmin EU-tuomioistuin linjasi Weser-tuomiossa (C-461/13), että vesienhoidon ympäristötavoitteet ovat oikeudellisesti sitovia. Suomessa uusi linjaus konkretisoitui ensimmäisen kerran ns. Finnulp-päätöksessä (KHO 2019:166). Ympäristötavoitteiden sitovampaa tulkintaa ei ole kuitenkaan näkyvästi otettu huomioon vesienhoitosuunnitelmien laadinnassa.

Vesien tilan luokittelun merkitys korostuu

Koska vesienhoitosuunnitelmat vesientilaluokituksineen sitovat yksittäistä toimijaa entistä enemmän, on äärimmäisen tärkeää, että tilaluokittelu ja suunnitelmat pohjautuvat luotettavaan ja ajan tasalla olevaan tietoon. Tilaluokittelun oikeellisuuden varmistamisen tulee olla keskeinen osa vesienhoidon suunnittelua.

Vesimuodostumien tilaluokittelussa hyödynnetään ryhmittelyä, joka mahdollistaa tila-arvion tekemisen myös vesistöseurannan ulkopuolella olevista vesimuodostumista. Lisäksi ekologisen tilan luokittelussa käytetään laajasti asiantuntija-arvioita. Näihin molempiin sisältyy virheiden mahdollisuus, jotka pahimmillaan estävät kansallisesti, alueellisesti tai paikallisesti tärkeitä investointeja. Sen sijaan, että vesienhoidon suunnittelua pyritään laajentamaan entistä pienempiin vesimuodostumiin, tulee ensin varmistaa luotettavan mittausaineiston saatavuus jo nyt luokittelussa mukana olevista vesimuodostumista. Mittaukset ovat tärkeitä myös toimenpiteiden vaikuttavuuden seuraamiseksi.

Luokittelussa käytettyjen muuttujien arvot ja niiden lähteet pitää esittää riittävällä tarkkuudella, jotta niiden vaikutusta lopputulokseen pystytään arvioimaan. Lisäksi luokitteluun liittyvä epävarmuus tulee dokumentoida huolellisesti suunnitelmiin. Toimeenpantaessa suunnitelmia tulee luokituksen epävarmuus ottaa huomioon mm. lupaharkinnassa ja muissa toiminnanharjoittajaa sitovissa määräyksissä.

Poikkeamien laajempi hyödyntäminen tarpeen

Vesienhoidolla tulee pyrkiä entistä parempaan vesientilaan, mutta tavoitteiden on kuitenkin oltava myös realistisia. Vesienhoidon hyvän tilan tavoitteista voidaan poiketa tietyin kriteerein, joita Suomessa on hyödynnetty vain rajallisesti. Ympäristötavoitteiden saavuttamisen määräajan pidentämisessä on Suomessa käytetty perusteena teknistä kohtuuttomuutta tai luonnonolosuhteiden ylivoimaisuutta. Taloudellista perustetta ei ole käytetty, koska tarvittavia taloustarkasteluja ei ole ollut käytettävissä. Jatkossa myös tämän käyttöön on varauduttava. Suomessa ei ole myöskään otettu laajasti käyttöön direktiivin sallimaa tavoitteiden lieventämistä eli alennettuja tilatavoitteita. Jatkossa myös tämä on otettava tarvittaessa laajemmin käyttöön. Muut tällä hetkellä sallitut poikkeamaperusteet ovat vain hyvin rajoitetusti sovellettavissa. Korostamme joustojen täysimääräisen hyödyntämisen tärkeyttä elinkeinoelämän kannalta.

Elinkeinot tarvitsevat ennakoitavan toimintaympäristön

Vesipuitedirektiivin toimeenpanossa on varmistettava ennakoitava ja hallittavissa oleva toimintaympäristö. Olemassa olevia toimintoja pitää pystyä kehittämään ja uusia investointeja tekemään. Vesipuitedirektiivin toimeenpanossa on tarpeen lisätä yhteistyötä elinkeinoelämän, viranomaisten ja tutkijoiden välillä. Tarvitaan myös laajempaa eri ministeriöiden välistä keskustelua toimivan toimintaympäristön varmistamiseksi.

Helsingissä 20.8.2021

Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Energiateollisuus ry
Kaivosteollisuus ry
Kemiateollisuus ry
Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
Metsäteollisuus ry
Suomen Kalankasvattajaliitto ry